

Lietuvos kariuomenei – 90

Iš prezidento Antano Smetonos kalbos, pasakytos per kariuomenės paradą 1927 m.

*Maža tesveria tautos teisė, jei-
gu jos neparemia tautos kala-
vijas. Šią tiesą suprato ir atjau-
tė ne vien mūsų valdžia, bet ir
plačioji lietuvių visuomenė. Tai
matome iš to, kad valdžios bal-
san anuomet atsiliėpė būrių bū-
riai savanorių, su ginklu ranko-
je pasiryžusių ginti atgimstančią
Tėvynę.*

*Kitas naujakures valstybes, kaip
štai Lenkiją, rūpestingai rėmė pa-
saulio galybės, laimėjusios karą,
apsčiai aprūpino jas ginklais ir
teikė joms visokių pašalpų. Lie-
tuvos ne tik nešė anos galybės,
bet dar grėšė pradžioje kitoms ša-
lims duoti jai ginklų. Mat netikėjo,
kad Lietuva gali išlikti nepriklausoma.
Mes tikėjome, kadangi norėjome ir
ryžomės būti nepriklausomi, ir
tikėjimas neapvytlė mūsų. Lietu-
viai įveikė visas kliūtis kelyje
į nepriklausomybę: kad ir trukdo-
mi kitų, jie susidarė savo kariuo-
menę. Dėl to mes galime šiandien
pasakyti: ne svetimųjų dėka, o mes
patys, savitai, įsisteigėme savo gin-
klo pajėgą.*

*Nuo Gardino ligi Baltijos jū-
ros, nuo Dauguvos ligi Vokiečių
pasienio mūsų savanoriai, partiza-
nai ir šauliai savo krauju pašventi-
no mūsų tėvų ir protėvių žemę, savo
žaidzdomis ir savo gyvybės aukomis
suteikė garbingą vardą jos kareiviui.
Apie tai skelbia karių gynė-
jų kapai ir paminklai, jie rodo, kad*

Lietuvos kariuomenė Vilniuje 1939 m.

*lietuvių tauta moka branginti savo
Tėvynės sargus.*

*Lapkričio 23 diena mums pri-
mena, jog prieš dešimtį metų buvo
paskelbtas galas tai gadynei, kada*

*Lietuvos sūnūs buvo verčiami gin-
klu tarnauti toli svetimose šalyse
svetimoms tautoms. Nuo tos die-
nos tapo Lietuva daug laiminges-
nė: jos sūnūs privalo stoti ginkluo-*

*tų vyrų eilėna čia pat arti savo
sodybų, ginti ir saugoti savo šeimų
židinio, savo šalies turto, savo tikė-
jimo, savo tautos teisės.*

*Argi ne pats didysis įvykis yra ta
atmaina, kad mūsų krašto ginklo
pajėga sudaroma jau iš savųjų ir
savoms gėrybėms saugoti, savo pa-
čių įvestai, o ne svetimųjų primes-
tai tvarkai palaikyti?*

*Dėl to dabar tėvams ir gim-
nėms, leidžiant savo vaikus ka-
riuomenėn, nebetenka nei raudoti,
nei liūdėti, kaip kad seniau būda-
vo prie svetimųjų valdžios, o ten-
ka džiaugtis ir didžiūotis, kad savo
Tėvynei ir savo tautai jų vaikai tar-*

*nauja. Tarnauti ginklu yra kiekvie-
no piliečio pareiga, bet ta pareiga yra
miela ir garbinga.*

*Be to, nepamirškime: paveldė-
tą, sukurtą pajėgą privalome stiprin-
ti. Kariuomenės stiprumas – ne vien
ginklas, bet ir jos doras išauklėjimas.
Kareivis turi būti ne vien drąsus ir pa-
klusnus savo vadui, bet teisingas, ir
mylįs savo Tėvynę. Tų piliečio dorybių
jis gali išmokti iš savo gerų draugų, o
ypač iš savo vadų gero pavyzdžio. O
mūsų ginklo pajėga yra vieninga: ir
kareiviai ir jų vadai yra kilę iš to pat
kamieno: daugiausia iš Lietuvos kai-
mo, iš kur ir prasidėjo lietuvių tautos
atgimimas.*

- Nepriklausomybės kovose 1918-1920 m. Lietuva neteko 4256 karių, šaulių ir partizanų.
- 1941 m. Birželio sukilime žuvo apie 600 sukilėlių.
- 1944-1953 m. partizaniniame kare žuvo apie 20 tūkstančių partizanų.
- 1991 m. ginant Nepriklausomybę žuvo 23 lietuviai - civiliai, kariai, šauliai, policijos ir muitinės pareigūnai.

Pirmosios dienos misijoje

Gr. Dainius PILYPAS
KFOR-19

Prieš išskrisdamas į Kosovą iš savo draugo, Ruklos seniūno Ginto Jasiulionio, gavau bene geriausią dovaną, kurią pasiėmiau ir į misiją – Lietuvos istorinę vėliavą su Vyčiu. Mažesnę, trispalvę, jau anksčiau įsidėjau, bet istorinė vėliava taip pat labai brangi, nes man Lietuva – tai ne tik Nepriklausomybės kovos, valstybingumo atkūrimas, bet ir garsūs bei didingi viduramžiai, pergalės ir netektys, nuosmukiai ir prisikėlimai. Man nesvarbu, kad gal kam nors net

juokinga, bet aš – patriotas ir žodžiai, jog atstovausime Lietuvą, būsime mažytė Lietuvos dalis svetimose žemėse, man ne tušti.

Pirmosios dienos Kosove pralėkė labai greitai, nes veikti turime ką – atskridome, reikia įsikurti, perimti patalpas, inventorių. Prasidėjo pirmieji patruliavimai, tarnybos, kol kas kartu su pasilikusiais KFOR-18 kariais, perduodančiais mūsiškiams patirtį.

Sąlygos bazėje atrodo tiesiog fantastiškos – ko tik čia nėra! Paroduotuvės, panašios į prekybos centrus, kavinė, kirpykla, siuvykla, skalbykla, kompiuterių tai-

sykla, kino teatras, dar šokių pamokos, visokie žygeivių, bėgikų, šachmatininkų būreliai, puiki treniruoklių salė, krepšinio, beisbolo aikštelės ir t.t.

Orai dar šilti, bet klimatas kitoks nei Lietuvoje – naktį jau būna žvarbu, paryčiais, kada keliamės, pradeda po truputėlį šilti, įdienojus net karštoka darosi. Grožimės Liuboteno kalno vaizdais. Jo aukštis – pustrėčio kilometro, mums, lietuviams, lygumų gyventojams, atrodo labai įspūdingas. Nuo bazės iki to kalno apie 30 km, o atrodo, kad jis čia pat, kieme...

Po dviejų savaitių vilniečius išlydėjome namo, į Tėvynę ir visas pareigas bei užduotis jau vykdė mūsų būrys. Vieną sekmadienį, kai didesnė būrio dalis buvo laisva nuo tarnybos, nuvykome pasižvalgyti po Mitrovicą. Įspūdingų daug, bet vis dėlto įdomiausia mums buvo danų bazėje, taip pat užkopti į kelias, prie Mitrovicos esančias, kalvas, kurios Lietuvoje jau būtų laikomos tikrais kalnais.

Dvi dienas kitoje bazėje treniravomės malšinti riaušes. Pirmąją dieną šiek tiek pasimokėme iš lenkų, o kitą jau dalyvavome rimtesnėse, panašiose į tikrovę, pratybose. Labai įdomios pratybos, ir naudingos, nes ką gali žinoti, nors

tikime, kad mums, taikdariams, jėgos griebtis neprisireiks.

Ryžtas, valia ir garbė

Spalio 30 d. Jono Žemaičio karo akademijos ramovėje kariuomenės vadas gen. ltn. Valdas Tutkus įteikė apdovanojimus - „Lietuvos karžygio“ statulėles KOP Aviacijos bazės sraigtasparnių eskadrilės lakūnui kpt. Jonui Devindoriui, KASP štabo ginkluotės vyr. specialistui vrs. Vladui Ignotui ir Kelmės rajono gyventojams Danutei ir Jonui Andruliams. Ypatingi padėkos ženklai taip pat įteik-

ti nepalaužiamam kovotojui už Lietuvos laisvę, pirmajam Lietuvos kariuomenės karo kapelionui monsinjorui dim. plk. Alfonsui Svarinskui ir misijoje Afganistane tarnavusiai KASP štabo civilių ir karių bendradarbiavimo specialistei j. srž. Julijai Mišinaitei. Taip pagerbti kariai ir civiliai, kurių išskirtiniai poelgiai ar gyvenimas simbolizuoja ryžtą, valią ir garbę.

2005 m. taikos rėmimo misijoje Kosove KASP būrio KFOR-12 skyriaus vadas vrs. V. Ignotas išgelbėjo ketverių metų albanų mergaitę. Nepastebėjusi pradėjusios judėti karinių mašinų voros, mergaitė atsiskyrė nuo šalikelėje stovėjusios šeimos ir metėsi tiesiai po sunkiasvorių automobilių ratais... Vrs. V. Ignotas pastebėjo mergaitę ir, rizikuodamas savo gyvybe, ištraukė mažylę

iš po ratų. Vrs. V. Ignotui statulėlė „Lietuvos karžygis“ įteikta už ryžtą. Šiuo metu viršila tarnauja misijoje Afganistane.

Statulėlė už valią įvertinta Karininių oro pajėgų lakūno kpt. J. Devindorio tarnyba. Nuo 1992 metų Lietuvos kariuomenėje tarnaujantis, daugiau kaip 3300 valandų skraidęs, karininkas ne kartą skubėjo į pagalbą nukentėjusiems žmonėms: skraidino sunkiai sužalotus ligonius, audrų metu gelbėjo skęstančius žvejus, gabeno donorų organus, gesino gaisrus. 2006 m. kpt. J. Devindorio vadovaujamas sraigtasparnio ekipažas gesino gaisrą Smiltynės miške Kuršių nerijoje. Tai buvo pirmoji tokio masto Karininių oro pajėgų operacija, neleidusi liepsnoms pasiglemžti miško iki pat Nidos.

Monsinjoras dim. plk. Alfonsas Svarinskas.

Alfredo Pliadžio nuotraukos

J. srž. Julija Mišinaite.

Vrs. Vladas Ignotas.

Statulėlė už garbę įteikta Kelmės rajono Maironių kaime gyvenantiems Jonui ir Danutei Andruliams. Vyriausiasis jų sūnus į Lietuvos karo akademiją įstojo tepraėjus ketveriems metams po nepriklausomybės atkūrimo. Juo pasekė ir trys jauniečiai. Keturi karininkai broliai Andruliai dabar tarnauja įvairiose kariuomenės rūšyse. Pagrindinė vertybė Andrulių namuose – patriotizmas, pagalba artimui ir sąžiningumas.

Dar du asmenys pagerbti ypatingos padėkos ženklais.

Monsinjoras Alfonsas Svarinskas – dimisijos pulkininkas, kovotojų už laisvę, politinių kalininių bei tremtinių kapelionas, pirmasis Lietuvos kariuomenės kapelionas. Okupacijos metais penkis kartus teistas už veiklą Lietuvos laisvės labui, 22 metus kalbėjęs sovietiniuose kalėjimuose ir konclageriuose. Visas gyvenimas skirtas Tėvynei Lietuvai.

2007 m. Goro provincijos atkūrimo grupėje tarnavusi j. srž. Julija Mišinaite nuvežė popieriaus, pieštukų ir Lietuvos moksleivių piešinių. Mainais Goro vaikai baltą popieriaus lapą išmargino savo pasakojimais. Taip Julija surado būdą dviems visiškai skirtingiems pasauliams susikalbėti. Vėliau j. srž. J. Mišinaite's sumanymą išplėtojo dainininkė Jurga Šeduikytė.

Bronzines 30 cm aukščio kario su Gediminaičių stulpais statulėles sukūrė skulptorius Romas Kvintas. Menininkas rėmėsi atkurtais XIV amžiaus Lietuvos kario ginkluotės ir ekipuotės pavyzdžiais. Svarbiausios detalės: kalavijas, šalmas, skydas ir kovinis peilis. Kęstučio ir Algirdo laikais lietuvis karys niekuo nenusileido kitų kraštų kariams. Tačiau ir geriausia ginkluotė yra bevėrtė be Tėvynės meilės ir ištikimybės, kario garbės, drąsos ir ryžto

Kasmet Lietuvos kariuomenės vadas įteiks po tris „Lietuvos karžygio“ statulėles.

„Savorio“ inf.

Kariuomenės diena Druskininkuose

Gr. Miglė GADLIAUSKAITĖ

109 kuopos savanorė

1918 m. lapkričio 23 d. tuometinis mūsų vyriausybės vadovas Augustinas Voldemaras pasirašė įsakymą Nr.1, nuo kurio ir prasidėjo oficialus ginkluotųjų pajėgų kūrimas. Šiandieninė Lietuvos kariuomenė yra ta pati prieš 90 metų įkurta kariuomenė, o lapkričio 23-ioji - mūsų šventė.

Dainavos rinktinės savanoriai kariuomenės 90-metį šiek tiek „pamirštinė“ ir nusprendė paminėti lapkričio 16 d. Druskininkuose, nes lapkričio 23-iąją ir taip daug visokių renginių.

Oras pasitaikė nekoks, bet kariui nebūna blogo oro. Šventė prasidėjo mišiomis bažnyčioje, o pats renginys vyko prie Druskonio ežero. Po raporto rinktinės vadui mjr. Arturui Jasinskui ir Lietuvos himno, buvo pristatyti mūsų svečiai - VSAT Varėnos rinktinės štabo skyriaus viršininkas plk. ltn. Juozas Urbonavičius, karinių dalinių bei sukarintų struktūrų atstovai.

Grojo Lietuvos kariuomenės orkestras, kuriam dirigavo vyr.ltn. Dainius Povilonis.

109 kuopos savanoriai atliko savo parodomąją programą, šoko Druskininkų kultūros centro šokių grupė „Opus“. Merginas aikštelėje pakeitė VSAT Varėnos rinktinės Druskininkų užkardos kinologų grupė, vadovaujama vyr. psk. Donato Motiejūno. Buvo labai įdomu stebėti, kaip pasieniečių šunys Lordas ir Argo vykdo įvairias kinologų komandas, ieško paslėptų narkotikų, padeda sulaukyti sienos pažeidėjų.

Pasieniečius pakeitė 109 kuopos savanoriai, demonstravę kovinės savignyos veiksmus. Žiūrovai negailėjo plojimų šauniai pasirodžiusiems kariams ir jų vadui kpt. Kęstučiui Valentui.

Tačiau šventė dar nesibaigė. Svečiai bei žiūrovai buvo pakviesti pasižiūrėti mūsų ginkluotės ir kovos technikos, na ir pasivaikinti kareiviška koše, išgerti arbatos, pabendrauti su kariais.

Kariuomenės diena – tai visų pirma pačių karių šventė. Šventė, kuri skatina nepamiršti, kas yra kariuomenė ir ką ji reiškia tautai ir kiekvienam lietuviui. Pamąstykite ir suprasime – aš reikalingas kariuomenei, nes esu jos dalelė, o kariuomenė reikalinga man.

Iškilminga rikiuotė Druskininkuose.

109 kuopos savanorių pasirodymas.

Astos Kazlauskienės nuotraukos

Lietuvos kariuomenei – 90

Paskutinės laidos kariūnas

XV aspirantų laida Karo mokyklos duris pravėrė 1939 m. rudenį. Europos padangę jau temdė karo debesys, „tūkstantmetis Reichas“, savo bičiulės ir bendražygės komunistinės Rusijos skatinamas ir remiamas, gviešėsi užgrobti visą žemyną. Stalinas šypsojosi pro ūsus ir laukė momento, kai galės smogti peiliu vokiečiams į nugarą ir „išvaduoti“ visą Europą. Hitleris suvokė savo bičiulio klastą ir buvo priverstas pradėti prevencinį karą su Sovietų Sąjunga, tačiau karas dviem frontais reiškė vokiečių politikos krachą. Stalinas apmovė ir Hitlerį, ir Čerčilį, ir Ruzveltą ir visus kitus, bet vis tiek jautėsi nelaimingas, net pompastiškas pergalės paradas Maskvoje 1945 m. jo nedžiugino, – anokia čia pergalė, va jeigu mūsų tankai burgztų prie Lamanšo ir Pirėnų...

Ats. kpt. **Vytautas VOVERIS**

„Savanas“ redaktorius

Laisvei blėstant

Šiandien tie politinių gangsterių kruvini žaidimai gerai žinomi, bet tada, prieš septynis dešimtmečius, buvo tik nuojautos, spėliojimai ir vilts: gal karas nepalies Lietuvos, reikia tik neutraliteto laikytis, nesiduoti įviliamiems, stiprinti savo kariuomenę... Padidintas priėmimas į Karo mokyklą, vien aspirantų (būsimojų atsargos karininkų) priimta beveik 300 – būsimojų pėstininkų, kavaleristų, inžinierių, šarvuotinių, ginklininkų, aviatorių.

Žvabūsi istorijos vėjai išblaškė paskutinį kariūnų aspirantų laidą po visą pasaulį, vieni atsidūrė Sibire, kiti žuvo partizaninėse kovose, gyvų likę jau labai nedaug. Vienas iš jų – Vytautas Gurevičius, gyvenantis Vilniuje, Mildos gatvelėje Antakalnio kalvose. Garbaus amžiaus veteranas (pavasariį švęs 90–metį) prisimena, kad mokymdamasis Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijoje svajojo apie studijas Universitete, karininko profesija netraukė, bet taip pat žinojo, jog kaip ir visiems jauniems ir sveikiems Lietuvos vyrams, teks atlikti karo prievolę. Net mintis nekilo, kad gal nepašauks, o jeigu pašauks, tai gal išsiskysiu... Menkas vyras, jeigu net kariuomenėje netarnavęs! – tokia nuomonė vyravo visuomenėje. Tarnavo visi, ne tik ūkininkų vaikai, bet ir prezidento Antano Smetonos sūnus, ir užsienio universitetuose studijuojantys jaunuoliai. Algirdas Greimas, vėliau tapęs europinio masto mokslininku, studijavo garsiajame Sorbonos universitete Paryžiuje, bet atėjęs metui atlikti karo prievolę, nutraukė studijas ir grįžo į Lietuvą. Pasakojama, kad prezidentas, išleidęs sūnų į kariuomenę, greitai pastebėjo, kad jo kareivis namie ir namie. Prezidentas nepatingėjo nuvažiuoti į dalinį ir sumišusiam kuopos vadui paaiškino: taip, jam, prezidentui, Julius yra sūnus, bet tamstai – tik eilinis Smetona, kaip ir visi. Išivaizduokite kažką panašaus šiandieninėje Lietuvoje!

Marijampolės apskrities karo komendantūroje abiturientas Vytautas Gurevičius pasisakė norįs tapti atsargos karininku ir sulaukė palankaus komendanto plk. ltn. Andriaus Kerbelio sprendimo: tinkamas, pasiūsti į Karo mokyklą.

Atsargos karininkams parengti dar 1926 m. Karo mokykloje buvo įsteigti aspirantų kursai. Juos nuolat tobulino, kol galiausiai atsirado aspirantų tarnybos įstatymas. 1937 m. aspirantų tarnyba pratęsiamą iki 15 mėnesių, be to ir kadro kariūnai ir kariūnai aspirantai turėjo išbūti tam tikrą laiką kandidatais, išlaikyti konkursinius lietuvių kalbos ir Lietuvos istorijos egzaminus. Mokslai Karo mokykloje prasidėdavo tarnyba eiliniams kareiviams daliniu-

se. Čia būsimojų kariūnų laukdavo jaunojo kareivio kursas ir ypatingas dalinio karininkų dėmesys: tinka jaunuolis į karininkus ar netinka?

Kariūnai

Jaunojo kareivio kursą Vytautas Gurevičius atliko 1–ame Gedimino pėstininkų pulke Ukmergėje, o jau grįžęs į Karo mokyklą pasijuto tikru kariūnu. Pateko į 1–osios aspirantų (pėstininkų) kuopos kulkosvaidžių būrį. Kuopai vadovavo kpt. Antanas Ramanauskas, būriui – ltn. Antanas Petkūnas (žuvęs sovietų konclageryje). Paskutiniaisiais Nepriklausomybės metais prasidėjo savanoriškas nelietuviškai skambančių, prievarta svetimųjų suslavintų, pavardžių lietuvinimas (latviai ir estai tai padarė anksčiau) ir pritrūko kelių metų, kad visų lietuvių pavardės sužerėtų autentika ir grožiu. Okupantai iškart uždraudė pavardžių lietuvinimą, bet kpt. A. Ramanauskas prieš pat okupaciją dar suspėjo tapti Ramoniu.

Mokykloje gražiai derinosi kovinis rengimas su patriotiniu ugdymu, tautine dvasia, pagarba lietuvių kalbai, kultūrai, papročiams. Kariūnai daug sportavo, o turintys meninių polinkių dainavo chore, galėjo groti įvairiuose ansambliukuose, literatai ir dailininkai būrėsi prie „Kariūno“ žurnalo. Kariūnai patys tą žurnalą redaguodavo, patys ir prirašydavo, tik redaktoriumi būdavo kuris nors karininkas. Vieną metų jį redagavo mokyklos lektorius ltn. Jonas Noreika (antrosios sovietų okupacijos metu pasipriešinimo organizatorius Generolas Vėtra, rusų nužudytas, jo biografija yra ir „Lietuvių rašytojų sąvade“), vėliau – j. ltn. Vytautas Tamulaitis (garsus vaikų rašytojas, Karo mokykloje dėstęs topografiją). Aktyviu „Kariūno“ bendradarbiu ir redaktoriumi greitai tapo Vytauto Gurevičiaus bendramokslis iš XV aspirantų laidos Benediktas Labėnas (Labenskas, pavardę susilietuvino Karo mokykloje), gabus poetas, vienas iš Džūkijos partizanų vadų (slapyvardis Kariūnas), Adolfo Ramanausko–Vanago bendražygis. Beje, jie abu baigė tą pačią Seinų gimnaziją Lazdijuose.

Daug laiko kariūnai praleisdavo laukuose, taktinėse pratybose.

– Grįždavom, – prisimena Gurevičius, – nuvargę, dažnai sušlapę, nusiprausiam ir žygiuojam į valgyklą pietauti, valgykloje – orkestras groja. Iškart nuovargio tarsi nebūta, o apetitu niekada nesiskųdavome, dauguma kariūnų – iš kaimų, ūkininkų vaikai, nebuvome išrankūs. Maitindavo gerai, skaniai, tad kirsdavome viską.

Ne visi. Tos pačios laidos kariū-

.... ir 1939-aisiais, įstojęs į Karo mokyklą.

nas Gediminas Ruzgys prisimena, kad kariūnui Abeliiui Stražui, buržujų sūneliui, žmona vis atnešdavo pyragaičių, gerai įvyniotų, kad neatšaltų, mat jo skrandžiui kareiviškas maistas per grubus. Šlamšdavo ponaitis tuos pyragaičius, o visa mokykla šaipydavosi. Vėliau Abelis „darbavosi“ NKVD, karo metais pabėgęs į Rusiją, nuo fronto išsiskuko, traukėsi užnugarį, sugrįžęs, net neturėdamas aukštojo išsilavinimo, įlindo į Vilniaus pedagoginį institutą – istorijos katedros vedėju. Dar vėliau – išdūmė į Izraelį.

Tvarka mokykloje buvo pavyzdinė. Laisvo laiko kariūnai turėjo nedaug, tik vakarais, į miestą išleisdavo sekmadieniais, jeigu neturi nuobaudų. Kaip bausdavo už įvairius nusižengimus?

– Dažniausia bausmė – budėjimas kuopoje be eilės. Dar skirdavo nakčiai patruliuoti mokyklos teritorijoje. Pati didžiausia ir sunkiausia – „po šautuvu“, t. y. su pilna uniforma ir šautuvu ant peties turėdavo stovėti „ramiai“, o būrininkas sėdi ant taburetės priešais ir stebi – krustelėjai nors truputį, viskas, teks stovėti dar kartą. Labai sunki bausmė, žinau, teko stovėti kartą visą valandą. Nubaudė būrio vadas ltn. Petkūnas, kai lauko pratybose iš-

nas Juodišius (žuvęs sovietų konclageryje) mums nieko nedėstė, bet kartais naktimis tikrindavo sargybas.

Visi laukė karo

1940 m. pavasarį kariūnų batalionas praleido Pabradės poligone. Birželio 13–ąją šventė prezidento Antano Smetonos vardines, o kitos dienos rytą jau krovėsi į ešeloną, batalionas turėjo grįžti į Kauną. Vilniuje traukinys sustojo prie viaduko priešais Aušros vartus ir stovi, bet kariūnų neišleidžia, nors buvo numatytos ekskursijos po miestą, susitikimai su Vilniaus lietuviais. Į vagoną įlipa ltn. Ipolitas Šagamos ir praneša: širyt Raudonoji armija peržengė Lietuvos sieną! Iškart, prisimena Vytautas Gurevičius, vagonas tapo tylu, tylu. Kauno link pajudėjo tik vėlai vakare ir važiavo tarsi į laidotuves. Kaune traukinį apsupo rusai – purvini, skarmaluoti, nieko neišleido iki ryto. Batalioną pasitikęs mokyklos viršininkas gen. Juodišius, kaip įprasta, padėjo už tarnybą, patylėjo, tarsi norėjo dar kažką pasakyti, tačiau tik mostelėjo ranka: veskit žmones į patalpas. O ką sakyti, jeigu mokykla apsupta rusų, matosi jų postai, sunkieji kulkosvaidžiai.

– Neilgai mes ten ir buvome, – prisimena Vytautas Gurevičius. – greitai išskirstė į pulkus stažuotei.

Trys draugai – Vytautas, Adolfas ir Albinas – pateko į vieną dalinį – 3–iojo Vytauto Didžiojo pėstininkų pulko III batalioną, kuriam vadovavo plk. lt. Juozas Šlepetys, vėliau žuvęs sovietų konclageryje. Batalionas stovėjo Raseiniuose, bet dalis – Tytuvėnuose, saugojo Pagryžuvio karinius sandėlius. Kariūnus pasiuntė į Tytuvėnus.

– Mokėme jaunus kareivius, naktimis tikrindavome sargybas, ir kalbėjomės, ginčijomės. Kas laukia mūsų Tėvynės? Mes nesvarstėme, kas gali atsitikti mums, kariūnams, nes ir taip aišku: koks Lietuvos likimas, toks ir mūsų. Adolfo nuomone buvo tvirta: „Kada šita velniava baigsis? Turime kovoti!“ Taip, turime, bet kaip, koku būdu? Pradžioje komunistai juk nekalbėjo apie „stojimą“ į Sovietų Sąjungą, tad būta vilčių, kad gal rusai mums paliks bent tokį valstybingumą kaip Mongolijos. Ar tik ne taip galvodami sutiko dalyvauti „liaudies vyriausybės“ veikloje Vincas Krėvė, Ernestas Galvanauskas? Bet rusai manė, kad Lietuva neverta net Mongolijos statuso. Tai paaiškėjo labai greitai ir iliuzijos išsisklaidė.

Grįžo kariūnai iš stažuotų jau ne į Kauną, bet į Vilnių ir ne į lietuvišką karo mokyklą, o Raudonosios armijos pėstininkų karo mokyklą, pilną „komandirijų“ ir politrukų, rusų ir žydų, o greitai iš Rusijos atkėlė ir rusų kursantų batalioną. Joks rimtas mokymas nevyko. Lietuviai buvo nusiteikę labai patriotiškai. Aspirantams turėjo suteikti laipsnius ir paleisti į atsargą. Iškilmės prasidėjo lietuviškomis patriotinėmis dainomis. Net Stražas ir Bernotėnas, vienintelis kurso lietuvis, nuėjęs tarnauti okupantams, girtuoklis,

Savaniai vykdyti užduotis pasirengę

Vyksta derybos su „vietos gyventoju“ (ats.mjr. Eugenijus Vaicekauskas). Derasi CKB komandos kariai ats.ltn. Eglė Nenortaitė ir gr. Zigmas Meidingis.

Eil. Aušra VAITKEVIČIŪTĖ

Didžiosios Kovos rinktinės 801 (CKB) kuopos savanorė

Spalio 26 d. baigėsi tris dienas trukusios Didžiosios Kovos rinktinės Civilių ir karių bendradarbiavimo kuopos (CKB) vertinamosios pratybos, kurioms pasibaigus konstatuota, jog kariai yra tinkamai pasirengę vykdyti jiems keliamas užduotis.

Pratybų metu siekta išsiaiškinti ir įvertinti CKB kuopos gebėjimą vertinti tarptautinės ope-

racijos rajone esančią situaciją, galimybes panaudoti civilinius ir karinius resursus įvairių projektų vykdymui, taip pat kaip kariai sugeba vadovauti bei vykdyti misijos užduotis.

Kuopos kariai buvo suskirstyti į keturias komandas ir tariamus misijos teritorijos gyventojus. Pratybas stebėjo KASP štabo viršininko pavaduotojas civilių ir karių bendradarbiavimui mjr. Rimantas Jasinevičius, o vadovavo kpt. Vaidas Šepkus.

CKB komandos kariai analizuoja gautą išakymą.

Gr. Laimio Bratiko nuotraukos

Savanių laukė įvairios netikėtos situacijos: nepažymėtas minų laukas, savizudis su šahido diržu, tiesioginiai ir netiesioginiai apšaudymai, sužeistieji – savi ir vietos gyventojai, įkyrūs žurnalistai. Nepaisant bandymų suklaidinti ir sutrikdyti karius, visos komandos sėkmingai įvykdė pagrindines užduotis: susidėrėjo su vietinės šaudyklos savininku dėl treniruočių; užmezgė

kontakus su vietiniais gyventojais, valdžia, administracija, nevyriausybinę organizacijų atstovais; identifikavo galimus CKB projektus (tilto statyba ir geriamo vandens gręžinys); sėkmingai suteikė pirmąją medicininę pagalbą ir evakavo sužeistuosius.

Taip pat teko organizuoti susitikimus ir derybas tiek su vietiniais gyventojais, valdžia, įvairių organizacijų atstovais, tiek ir

su pabėgėliais, nedraugiškai nusiteikusiais asmenimis. Svarbu buvo greitai įvertinti situaciją ir ją suvaldyti, priimti sprendimus. Pratybų metu atliekamų užduočių sėkmei įtakos turėjo ir kiekvieno kario asmeninės savybės, patirtis, gebėjimai.

Šioms pratyboms kuopos kariai įsirengė stovyklą ir užtikrino jos funkcionavimą Raudondvario mokykloje teritorijoje.

Pratybos Aleksandro Barausko užkardoje

Gr. Miglė GADLIAUSKAITĖ

Dainavos rinktinės 109 kuopos savanorė

Ankstyvą, šaltą ir lietingą spalio 23-osios rytą mes, 109 kuopos savaniai, vadovaujami ltn. Vidmanto Žūko, atvykome į Valsybės sienos apsaugos tarnybos Aleksandro Barausko užkardą, įsikūrusią Varėnos rajono Dubičių kaime. Turėjome dalyvauti bendrose pratybose su pasieniečiais.

Vos atvykus, pirmasis skyrius išsirikiavo, išklause instruktažą ir kartu su pasieniečiais išvyko prie

valstybės sienos. Jiems teko saugoti sienos ruožus, patruliuoti, stebėti kinologo darbą.

Kiti du skyriai taip pat nenuobodžiavo. Užkardos vadas kpt. Saulius Tamulevičius papasakojo ne tik apie VSAT veiklą, bet ir kodėl jų užkarda vadinasi Aleksandro Barausko vardu. Tai pasienietis, kurį šiose apylinkėse nužudė sovietiniai smogikai likus vos kelioms valandoms iki Lietuvos okupacijos 1940 m.

Vakare atėjo ir mūsų eilė. Vykdyti užduotis naktį net įdomiau,

svarbu, kad jau nebelyja. Išklause instruktažą, susipažįstame su kartu vyksiančiais pasieniečiais ir išvykstame. Turėjome džipą, bet teko ir pėsčiomis pavaikščioti. Pasieniečiams tai kasdienybė, o mums viskas įdomu, vos ne romantika - miškas, tyla, koks paukštis praskrenda, kiškėlis praliuksis, tik sienos pažeidėjų – nėra, o norėjosi bent vieną pagauti.

Ryte baigėsi mūsų pamaina ir grįžome į užkardą. Pratybų aptarime dalyvavo l. e. Dainavos rinktinės vado pareigas mjr. Arturas Jasinskas bei VSAT Varėnos rinktinės vadas plk. ltn. Virgilijus Raugalė. Pasieniečių vadas pagyrė savanius už sumanumą, padėkojo už pagalbą ir pažadėjo kitais metais dar įdomesnius bendrus mokymus.

Rikiuotės apžiūra

Smagiausia akimirka – suteikiami aukštesni karių laipsniai.

Astos Kazlauskienės nuotrauka

Gr. Miglė GADLIAUSKAITĖ

109 kuopos savanorė

Ruduo. Dienos trumpėja, medžiai meta paskutinius lapus, saulė dar karts nuo karto nepagaili paskutinių spindulių. Tokį rudenį šiltą, bet vėjuotą lapkričio 8-osios rytą, Dainavos rinktinėje vyko rikiuotės apžiūra. Jos metu Birutės bataliono rikiuotės aikštėje buvo tikrinama Alytaus, Druskininkų ir Varėnos kuopų karių savanių aprūpinimas, išvaizda, pažymėjimai.

Karius pasveikino l. e. rinktinės vado pareigas mjr. Arturas Jasinskas. Vadas pasidžiaugė gražiais rinktinės rezultatais, pasižymėju-

siems kariams sportininkams, pasiekusiems aukštų rezultatų Lietuvos kariuomenės čempionatuose, KASP žaidynėse, Alytaus miesto varžybose, įteikti padėkos raštai bei suvenyrai. Svarbiausia ir smagiausia akimirka – kai kariams suteikiami aukštesni laipsniai. Visi džiaugėmės ir plojome kolegoms. Blogas tas karys, kuris nesvajoja tapti generolu – pasakytų kiekvienas iš jų. Man taip pat buvo suteiktas aukštesnis laipsnis ir tikrai žinau, kiek pastangų ir darbo reikia įdėti, kad tave pastebėtų ir įvertintų.

Po pietų, ten pat, bataliono rikiuotės aikštėje, vyko Marijampolės kuopų apžiūra.

Patruliuojame kartu su pasieniečiais.

Nuoširdžiai užjaučiame kpt. Marių Dzienajavičių dėl mamytės mirties.

Didžiosios Kovos apygardos 8-oji rinktinė

Vilniuje atidarytas Vytauto Didžiojo karo muziejaus skyrius

Oficialus Vilniaus skyriaus atidarymas. Kalba krašto apsaugos ministras Juozas Olekas.

Gr. Vilius DŽIAVEČKA

„Savanas“ korespondentas

Lapkričio 4 dieną Vilniuje duris atvėrė Vytauto Didžiojo karo muziejaus Karo technikos ir transporto skyrius. Olandų gatvėje įkurta muziejuje eksponuojama apie 40 vienetų Lietuvos kariuomenės technikos pavyzdžių, atspindinčių laikotarpį nuo 1990 metų iki šių dienų.

Karo technikos ir transporto skyriaus atidarymo ceremonija prasidėjo, kai krašto apsaugos ministras Juozas Olekas atidengė muziejaus lentą ir kartu su Vytauto Didžiojo karo muziejaus direktoriumi plk. ltn. dr. Gintautu Surgailiu perkirpo juostelę.

Šventėje grojo Krašto apsaugos savanorių pajėgų bigbendas, aidėjo KASP patrankos salvės, Lietuvos kariuomenės orkestras atliko savo programą.

Kariuomenės vadovybės įsakymu, nurašant pasenusią techniką ar ją keičiant nauja, muziejui paliekama po du kiekvieno tipo technikos egzempliorius. Pirmieji muziejaus lankytojai pamatė pabūklą, katerį, motociklus, įvairių ratinę ir vikšrinę techniką: šarvuočius, amerikietiškus sunkvežimius „dodžus“, mažuosius visureigius, benzinvežius.

Taip pat lankytojai galėjo apžiūrėti tankus T-55 ir T-72, kuriuos 2006 m. muziejui padovanojo Lenkijos gynybos ministerija. Šalia grėsmingos karinės technikos yra ir šarvuotas „mersedesas“, kuriuo važinėjo pirmasis atkurtosios kariuomenės vadas, o greta - Gedimino Vagnoriaus Vyriausybės savanoriams nupirktas „zaporožietis“.

Ekspozicija bus nuolat papildoma. Planuojama atgabenti radarų, artilerijos technikos pavyzdžių, kitos sunkiosios technikos.

Karo muziejaus direktorius plk. ltn. dr. G. Surgailis, sakė, kad sovietiniai tankai, kuriuos muziejui perdavė Lenkijos gynybos ministe-

rija, ypač vertingi istoriniai pavyzdžiai. Būtent šio modelio sovietų tankai T-72 buvo panaudoti užgrobian Spaudos rūmus ir šturmuojant Televizijos centrą 1991-ųjų Sausio įvykių metu. Jaunimas Lietuvoje, anot direktoriaus, tik Karo muziejaus ekspozicijoje turės galimybę pamatyti, kokie tankai buvo mesti prieš beginklių žmonių minią. Pasak muziejaus direktoriaus, išskyrus Orvidų sodybą, kur yra dar vienas gerai išsilaikęs pavyzdys, Lietuvoje tankų nėra. Visą techniką, kuri reikalauja remonto, planuojama restauruoti, o taip pat plėsti ekspoziciją. Šalia automobilių atsiras ir du kateriai, kurie pirmieji pradėjo saugoti Lietuvos akvatoriją 1990 metais. Ateityje muziejuje taip pat bus organizuojami įvairūs renginiai ir specialiosios edukacinės programos vaikams.

Teritorija Olandų gatvėje karinėms reikmėms naudojama nuo 18 a. pabaigos. Pradžioje čia buvo parako ir ginklų saugykla, 1832 m. pastatai perduoti Vilniaus tvir-

tovei, lenkų okupacijos metais čia buvo sandėliai, atgavus Vilnių, teritorija perduota mūsų kariuomenės šarvuočių rinkinei. Sovietmečiu čia šeimininkavo okupantų armija, jai išėjus, teritorija atiteko Didžiosios Kovos savanorių rinkinei.

Muziejus veiks darbo dienomis nuo 8 iki 17 val. Lankymas nemokamas.

Ats. ltn. dr. Vidmantas Kuprevičius, muziejaus atvertuvių dalyvis: „Du vasaros saulėje įkaitę geležiniai liūtai iš Biržų prie Vytauto Didžiojo karo muziejaus, kaip ir aštuonvamzdis revolveris salėje, kur už stiklų iki palubės prikabinėta įvairiausių pistolečių, - tokie mano, penktoko, pirmąsyk didesnę miestą išvydusio, išpūdziai. O dabar tas didis muziejus atkeliauo į iki smulkmenų pažįstamą karinį miestelį, atkeliauo vilkstine sunkvežimių, šarvuočių, motociklų, senučiu greideriu, tankais... Vienas jų - T-72 - nori nenori mintimis grąžina į 1991 m. sausio 11 dieną, prie vikšrais iš-

Buvęs Savanorių pajėgų karininkas ats.mjr. Gediminas Trakimas dabar dirba muziejuje.

Sovietinis tankas.

raustos vejos priešais Spaudos rūmus, kur, netikėdamas, kad gali kas atsitikti (dar nebuvo sužeistas Vytautas Lukšys, o fasado tinko netrupino „kalašnikovo“ serijos), kalbinau iš liuko išlindusį tankistą, klausinėjau, kiek jam likę tarnauti... Tarsi ir draugiškai kalbėjomės, o Bokšto kruvinoji neganda nenumaldomai artėjo...

Matau, kaip septynerių metų Leonas (gal būsimas savanoris), užsiropštęs ant kito tanko, filmuoja ir sako žurnalistams, jog

Autoriaus nuotraukos nebija būti vienas ant tanko, o labiausiai patikę matyti, kaip iššovė patranka. Laisvas, patriotiškų tėvų vaikas... Na, o savanorių patrankos salvės parako tikrai negailėta. Šventė! Koks galėtų būti šio muziejaus talismanas, plk. ltn. dr. G. Surgailis dar sako nežinaš, bet sugalvosią. Gal tiktų geležiniai drambliai, kurie kartų kartoms primintų, kaip nelengvai tauta laisvę atgavo, todėl ją būtina akylai saugoti.

Ekspozicijos kampelis.

Alfredo Pladžio nuotrauka

Savanas, SL 1469.
steigėja Savanoriškoji krašto apsaugos tarnyba.
leidžia Krašto apsaugos savanorių pajėgos.
Laikraštis išeina vieną kartą per mėnesį.

Eina nuo 1991 02 09

Redakcijos adresas: 2056 Viršuliškių 36, Vilnius, Tel.: 242 77 56.
El. paštas: Vilius.Dziavecka@mil.lt
Spausdino „Respublikos“ spaustuvė, M.Sleževičiaus g. 7, Vilnius.
Ofsetinė spauda, 2 sp. lankai. Tiražas 2000 egz.
Indeksas 0099

Redaktorius ats. kpt. Vytautas Voveris.
Korespondentas gr. Vilius Džiavečka.
Dizainerė Jurgita Šeštokaitė.
Kalbos redaktorė Živilė Gurauskienė.
Rinko ir maketavo UAB „Valstiečių laikraštis“
Kaina 1 Lt 20 ct